

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Ioan Micu Moldovanu.

Trecând pragul anului al 82-lea, Venerabilul prepozit I. M. Moldovanu se retrage din postul de vicar general arhiepiscopesc, lăsând sarcina aceasta în alte mâni.

Ne folosim de acest prilej, pentru a exprima, — în câteva rânduri — admirația și recunoștința noastră pentru bătrânul cu plețele albe și ochii veșnic ageri, care a fost dascălul părinților noștri, elevul și, mai apoi, mâna dreaptă alui Cipariu, tovarășul de luptă și idei a lui Baritiu și al marilor dispăruți din generație patruzecisioptistă

Vechii tovarăși de muncă s'au rărît, unul câte unul, să-și ia odihna binemeritată; el a rămas, împărțându-se de acel rar dar al Providenței, de a atinge fericita vârstă a patriarhilor.

Dela vâltoarea mișcărilor din 48, cari îl află pe băncile liceului; — dela adunarea din „Dumineca Tomii” și cea de pe „Câmpul Libertății”, câte evenimente nu s'au succedat, câte iluzii nu ni s'au risipit în vânt!

Venerabilul octogenar de azi, încă dela vârsta de 25 de ani, a luat parte activă la toate mișcărilor, ajungând în curând în rândurile cele dintâi.

Și s'au părăndat epoca absolutismului cu toate nădejțile mari, ce ni s'au realizat abia fragmentar; transacția dualistă din 67, când și restul nădejților de mai înainte, a început să ni să spulbere...

Pădurea de stejari, ce a înfruntat atâtea vifore se răria tot mai bineșor; alte vânturi suflau acum și alte idei agitau masele.

I. M. Moldovanu, care a rămas printre cei din urmă stejari rezistenți, s'a împotrivit tuturor acestor vânturi dușmănoase, aflând în isvorul trecu-

tului mai luminos, destulă putere recreatoare — ca în isvorul tinereții fără bătrânețe — pentru a întimpina toate greutățile prezentului și cele viitoare, cu zîmbetul împăcat al omului, ce cunoaște pe deplin că rarea dreaptă, pe care are să meargă — și dela care nu s'a abătut nici odată: „Alios vidi ventos!”...

* * *

Elev al fericitului Cipariu, el continuă opera acestuia, ferindu-se de exagerările, în cari căzuseră mulți din aderenții părintelui filologiei române. Contribuie cu articole de filologie, spicuirii istorice la arhivul istoriografiei noastre; editează cărți de școală, din cari au învățat generații întregi, până încoace, în zilele noastre. „Asociațiunea” îl cheamă în fruntea ei, în scaunul rămas văduvit de Gheorghe Baritiu; Academia Română îi oferă un stal printre nemuritorii neamului nostru, drept încununare a acestei activități științifico-literare.

Ce să mai spunem despre activitatea lui publică pe teren bisericesc și național? Ar fi greu să încercăm o expunere, — măcar în termeni lapidari, — căci abia am putea înșirui vr'un moment mai important al vieții noastre bisericești-naționale, unde el să nu fi avut rol de frunte, în cea din urmă jumătate de veac.

Recunoștința neamului și a bisericii s'a manifestat, cu prilejul alegerii de mitropolit din urmă, alegându-l sinodul pe I. M. Moldovanu, în locul al doilea, printre cei vrednici de a purta cărja arhierescă.

Să mai amintim de meritele lui pe teren economic-financiar; să înșiruiim lunga listă a băieților săraci și silitori, crescuți la școli din mari-

nimia acestui Mecenate, care a împărțit, cu mână largă, mii și mii de coroane tuturor elevilor lipsiți, cari îl rugau, să le întindă mâna de ajutor?

* * *

Dar nu vrem să jicnim modestia acestui suflet mare, care a încunjurat întotdeauna sărbătoririle și laudele, oricât de binemeritate ar fi fost acele.

Am folosit numai prilejul — mai sus pomenit — pentru a închina o pagină de recunoștință Aceluia, care ne-a fost și nouă și părinților noștri pildă vie de bărbat muncitor, întreprid și cu inimă de aur.

Dorim, ca zilele ce île va rândui Providența, să fie cât mai multe și mai senine, spre a putea gusta la fericita vârstă patriarhală, roadele unei activități atât de inten-zive și binecuvântate!

Date biografice.

Ioan Micu Moldovanu, născut în Vărfaleu, aparținător scaunului Arieș, azi comitatului Turda-Arieș, în ziua de 13 Iunie v. 1833, din părinți Vasile Moldovan și Domnica Docea, și-a început studiile primare în locul său natal și le-a continuat în Blaj până în anul 1848, când a terminat retorica. La anul 1851 redeschizându-să gimnaziul din Blaj, după planul de învățământ al guvernului din Viena, a fost primit în clasa VI-a gimnazială. După terminarea gimnaziului din Blaj a fost trimis la cursul teologic dela universitatea din Budapesta. În Budapesta a stat numai pe cursul I, deoarece pe cursul al II-a a fost trimis la universitatea din Viena, de unde fusă din cauza unui morb de piept a fost silit a se re-intoarce. După reînăsătoșare, încă în același an 1855, a continuat cursurile teologice în seminarul domestic din Blaj, terminând studiile în anul 1857. În același an fu numit profesor de teologie și de religiune la gimnas, dar în anul următor la cererea proprie fu transferat la gimnaz, unde a propus istoria și geografia, limba română, filosofia, geografia fizică și limba latină. În 1859 fu chirotonit într'u preot celibat. În 8 Iulie 1879 fu ales canonic-teolog și propus îndată spre promovare la statul de canonic-cancelar. În calitate de canonic a funcționat ani îndelungați ca director al gimnaziului din Blaj. A dezvoltat

și activitate literară însemnată; astfel a publicat: Acte sinodali ale bisericii române de Alba-Iulia și Făgăraș, tom. I. la anul 1869, tom. II. la anul 1872; Spicuire în istoria bisericească a românilor, la anul 1873; mai multe manuale de școală.

Pentru activitatea aceasta Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român l'a ales prezident după moartea regretatului George Barițiu, iar la anul 1895 Academia română l'a ales între membri săi ordinari. Moldovan a luat parte la toate mișcărilor naționale precum și în viața publică a comitatului Albei-inferioare, fiind membru în comisiunea administrativă.

După moartea f. mitropolit Vancea în ședința capitulară din 4 August 1892 a fost ales vicar capitular, în care calitate a ocărmit arhidieceza până la instalarea mitropolitului Mihályi; întâmplată în anul 1895.

În sinodul electoral din anul 1893 a fost ales în locul al doilea între candidații la scaunul vacant de mitropolit.

Excelența Sa părintele mitropolit, în vederea multelor agende a administrației bisericesti, i-a conezut în timpul din urmă o însemnată parte a conducerii arhidiecezei de care sarcină octogenarul vicar, cu agerimea de spirit și vioiciunea cunoscută, care nu l'a părăsit nici la adunci bătrânețe, s'a achitat splendid. Morbul îndelungat însă, de care a suferit astă iarnă l'a silit să cedeze acest post de onoare forțelor mai tinere și a renunțat la el în zilele trecute, când a fost ales vicar dl canonic Dr. Victor Szmigelski.

Istoria bisericii noastre acum mai bine de o jumătate de secol este în mare parte strins legată de numele lui. Cu vastele sale cunoștințe, cu înflăcărata-i iubire de neam și de așezămintele noastre bisericesti a fost întotdeauna în șirele prime, ca conducător, luptător și apărător al drepturilor noastre. În întreaga lui activitate publică n'a fost condus nicicând nici de ambiții personale, nici de măriri deșarte, ci modest și nepretențios în toate ale sale, a căutat în totdeauna binele public și prosperarea bisericii și a neamului. Ceace se va releva însă mai mult în activitatea lui bogată de o viață îndelungată de om, este Blajul. Din concepția-i uriașă de bun român și înflăcărât patriot s'a născut Blajul de astăzi. Aproape nu avem instituție culturală aici, care să nu fie creațiunea părintelui prepozit. Întărirea noastră economică de aici, care ne-a făcut pe un secol stăpân pe situație, a izvorit din inima caldă și spiritul prevăzător al lui Ioan Micu Moldovan. Binefacerile și ajutoarele lui particulare, prin cari țîntea să întărească elementul românesc din acest orașel, sunt îndeobste cunoscute și meseriașii nostri doar nu au avut un protector mai puternic și un mai mare binefacător, ca pe el.

La recunoștința și admirația întregului neam românesc, care i-s'a arătat cu atâtea ocazii, și mai pe urmă de către Liga culturală, ne asociem cu toți:

Intr'u mulți ani!

TRAGEDIA dela Seraievo.

Ancheta pornită împotriva complotului dela Seraievo, începe se desvăluie întreg atentatul în felul cum s'a urzit și cum a decurs. Atentatorii au mărturisit deja, că idea atentatului împotriva moștenitorului de tron, s'a infiripat în capitala Serbiei la Belgrad.

Mărturisirea lui Gabrinovici.

Gabrinovici a făcut mărturisiri amănunțite, a spus, că înainte cu câteva săptămâni era la Belgrad într'o cafenea, unde citise într'o foaie sârbească, că Francisc Ferdinand va veni în Bosnia ca să asiste la manevrele militare. Merse îndată la Princip, care juca cărți în aceeași cafenea și arată știrea din ziar și îl invită la o consfătuire. Într'un parc din apropiere, pe o bancă singuratică, au discutat planul unui atentat împotriva moștenitorului de tron, vrând să arete că și Sârbii știu să moară, pentru patrie. Au căzut de acord, ca să omoare pe Francisc Ferdinand pe soția și întreagă suita lui. Vorba era, ca să se aprovizioneze cu cele necesare și să-și câștige bombe și revolvere spre acest scop. Au mers deci la *Milan Pribicevici*, secretarul societății *Narodna Ochrana* din Belgrad, care mai înainte fusese ofițer în armata Austro-ungară, dar în 1906 fugi în Sârbia, unde a fost primit în armata sârbească, cu rangul de locotenent.

Pribicevici a îndrumat pe cei doi atentatori la cunoscutul comitagi sârbesc *Cigo* (*Ciganievici*), care e azi funcționar la căile ferate sârbești. Cigo a spus, că îi stă în putință a le pune bombele de lipsă la dispoziție, pe cari le vor primi din arsenalul *Kragujevacz*. Condiționează însă că îndrumările, ce le va da să fie observate strictissim. Cigo a zis, că atentatorii vor primi șase bombe și tot atâtea revolvere. Sunt însă obligați a mai angaja încă 4 inși, spre acest scop. Îndată ce va arunca bomba cel dintâiu, ceilalți de asemenea sunt dator să le arunce. Fiecare complice să țină bomba în mâna dreaptă, iar în mâna stângă otrava ciankali, ca după aruncarea bombelor să se otrăvească toți îndată. Cigo, le-a predat îndată cantitatea suficientă de ciankali. Gabrinovici și Princip, au angajat încă în Belgrad, spre scopurile lor pe un student bosniac cu numele *Grabes Trifon*. Atentatorii au plecat spre Seraievo din direcții deosebite și la timp deosebit. Distribuirea bombelor și a revolverelor s'a făcut în ziua atentatului la ora zece și jumătate. Conspiratorii au convenit în cofetăria *Vlenici* din strada Ciumuria.

Bombele și revolverele le-a adus Princip și le-a distribuit complicilor, dimpreună cu cantitatea de ciankali necesară. Gabrinovici a declarat, că mai sunt trei tovarăși, pe cari însă nu e dispus a-i descoperi. După câteva minute au pornit toți din cofetărie, Gabrinovici s'a postat la podul Ciumuria, iar Princip pe cheiul Appel, în colțul străzii Francisc Iosif. La o sută de pași de Princip era *Grabes*. Despre cealaltă nu știe nimic. Gabrinovici a mai spus, că îndată-ce a

aruncat bomba, a luat și cantitatea de ciankali ce o avea în mâna stângă.

Evident, că amănuntele instrucției sunt păstrate în secret; totuși se știe, că din instrucție reiese, că Gabrinovici și Princip au fost angajați chiar la Belgrad de către comitagiul Miho Ciganovic, care le-a remis bombele și revolvere browning. Princip a mărturisit, că ar fi vrut întâiu să comită atentatul său la Tarcin, la cartierul general al direcțiunii manevrelor, dar că a părăsit această idee în urma măsurilor militare luate.

Privitor la mai multe persoane arestate, s'a putut constata până acum numai, că ele au fost în relațiuni personale cu Gabrinovici și Princip.

Arestarea lui Grabes.

Grabes Trifon, a fost prins în *Pracia* și escortat în arestul militar. Imediat a fost ascultat și a recunoscut complicitatea. A zis, că n'a mai aruncat bomba din motivul, că a văzut cum gloanțele lui Princip au omorât pe arhiduce și soția sa. În Seraievo a venit din Palc în ziua atentatului.

Complotul s'a urzit în Belgrad.

Tot mai mult iese la iveală, că complotul s'a urzit în Belgrad. *Pribicevici Milan* e ofițer al statului maior și locțiitorul șefului statului maior. S'a constatat, că bombele au fost îngropate la *Losnicza* la granița sârbească, dar nu se știe încă, cine le-a adus în Seraievo.

Transportarea corpurilor înalților defuncți.

Conform dispozițiilor mareșalului curții, dreadnoughtul „*Viribus Unitis*” încredințat cu transportarea cadavrelor dela *Metcovici*, a sosit în 17 Iulie seara în portul *Triest*.

Sosirea la Triest.

Câteva minute după jumătate la șapte ore seara și-a făcut apariția puternicul vas de războiu „*Viribus Unitis*”. Trista misiune de a transporta osămintele stăpânului său lui i-a venit acestui vas, care abia înainte cu câteva zile, îl ducea fericit, sănătos în sunetul imnului regal și de strigătele de bucurie. Pe acest vapor sosește și tristul cortegiu. Imediat după *Viribus Unitis* urmează yachtul cu admiralul *Haus*, iar după acesta în ordine și la distanță anumită veneau măestoase celelalte vase de războiu, *Tegethol*, *Zrinyi*, *Radetzky*, *Erzherzog*, *Francisc Ferdinand* și *Admiral Spaun*, cele mai alese vase ale flotei austro-ungare. În fața pieței *Grand*, în ordinea dela început, flota se oprește, observând fiecare vas distanța convenită. O barcă, ce se desprinde dela un vas, grăbește spre port, în barcă ocupă loc un ofițer îmbrăcat în alb, la braț eu val negru. Acesta raportează despre sosirea escadrei.

După câteva minute principele *Hohenlohe*, maiorul de brigadă *Hinche*, șeful poliției *Manussi* și consilierul guvernial *Makovetz* ocupă loc într'o barcă și sunt transportați la yachtul admiralului. Conform programului corpurile arhiducelui și soției sale pește noapte rămân pe „*Viribus Unitis*”, iar Jai

AGA-GOMMÉ: este hârtia de țigarete de calitate cea mai bună, având fiecare foaie margini gumate. 1 Carnet de 80 foaie costă 4 fleri.

dimineata între opt și nouă ore vor fi transportate la gară.

Joi dimineata mulțime imensă a ocupat străzile pe unde avea să treacă conductul funebral. Înainte de opt ore bubuitul tunurilor de pe Viribus Unitis, da de știre, că acum se transportă corpurile. În momentul acesta au răsunat clopotele tuturor bisericilor din Triest. Până-ce sosesc cu corpurile la port, tunurile mai bubuie de trei-ori, în semn de adio. În sunetul tuturor clopotelor și a tunurilor de pe toate vasele de războiu, oficerii vasului „Viribus Unitis” ridică sicriile, învârlite în drapele de mătase, zece oficeri ridică la umăr sicriile și le așează pe catafalc. Garda de onoare își apleacă stindardele, tunurile sună încontin, când se dă comanda: Zam Gebet! și preoții încep slujba. Sfârșindu-să sfințirea corpurilor, cele două sicrie sunt așezate în carul mortuar. Conductul înaintează încet, maiestos de margine mulțime neșpusă. La gara de sud așteaptă trenul special, care transportă cadavrele până la Viena. Episcopul în frunte cu preoții sfințesc din nou cele două cadavre, preoții întonează cântările dela morți, sună dobele și oficerii de marină ridică corpurile și le așează în cupeul mortuar, învârlit în draperii de doliu. Iar trenul se pune în mișcare.

Arhiducele moștenitor era condamnat în Bosnia.

Personaje înalte reîntoarse în Bosnia spun, că întreaga Bosnie putea fi considerată, ca o adevărată cursă pentru principele moștenitor, care nu ar fi putut scăpa cu nici un chip.

El trebuia să fie asasinat cu orice preț, căci erau proiectate o mulțime de alte atentate. Așa, la conac, sub masa la care trebuia să se ia dejunul, s'au găsit două bombe cu mecanism de ceasornic. În aceeași cameră o a treia bombă a fost găsită în burlanul sobei.

La o femeie din Hidje s'au găsit alte două bombe.

Comentariile presei sârbești.

„Politika” a publicat un raport despre pederea atentatorilor la Belgrad. Comentând atentatul din Serajevo, ziarul crede, că acest trist eveniment e urmarea sistemului regretabil aplicat de Austro-Ungaria, care nu ține socoteală de cererile legitime ale populației slave ci caută să mențină autoritatea de stat numai prin forța publică; ar fi timp să se consolideze situația internă a monarhiei înlăturând regimul poliției. Ziarul termină spunând, că ar fi cu totul greșit să se facă represalii în contra unui popor întreg, care nu poate fi făcut responsabil de faptele unor tineri necopți și rătăciți.

La Viena se cere războiu * contra Sârbiei.

In Viena domnește o mare agitație războinică în contra Sârbiei. Pe străzi, lumea se adună în grupuri manifestând și strigând: „Să fim duși în Sârbia: Vrem războiu!”

O scenă înduieșătoare.

Copiii arhiducilor dispăruți nu au știut nimic despre moartea părinților lor până ieri. Contesa Chotek sora dispărutei arhi-

duce, care îngrijește de micii orfani, și-a luat asupra-și rolul greu de a le face cunoscut. Pe când căuta să-i pregătească a primi știrea fatală, spunându-le, că părinții lor au fost grav bolnavi, intră profesorul lor, care le zise ca să se pregătească a afla o veste tristă, poate nu vor mai vedea niciodată pe părinții lor. Atunci cei trei copii se îmbrățișară plângând iar contesa Chotek, în fața durerosului spectacol și-a pierdut conștiința. Această scenă înduieșătoare a durat mai multă vreme.

Doliul oficial în Austro-Ungaria.

Oficialul a publicat, că împăratul a ordonat un doliu de șase săptămâni pentru moartea arhiducelui Francisc Ferdinand. Doliul va începe la 2 Iulie st. n.

O capelă pe locul atentatului.

Populațiunea a hotărît să ridice în apropierea locului atentatului o capelă, pe care va fi aplicată o tablă comemorativă.

Religiozitatea lui Francisc Ferdinand.

„Reichpost” este informat din parte competentă că arhiducele și întreaga casa sa în 19 Iunie dimineata o săptămână înainte de a fi lovit de ucigașul glont, a primit sacramentul mărturisirii și al sf. Euharistiei în capela sa din Konopischt. Tot în curtea lui era obiceiul ca în prima Vineri din fiecare lună toți, cu el în frunte, să primească sf. Cuminecătura. În ziua plecării spre Bosnia apoi imediat înainte de plecare și-a făcut devoțiunea înaintea altarului din capela din Belvedere, petrecând acolo neobișnuit de mult, așa că suita lui se temea că vor scăpa trenul ce avea să-i ducă spre hotarele Bosniei. Grav rănit, în stare de inconștientă el a avut fericirea să primească și tainele muribunzilor, deslegarea sacramentală și ungerea de pe urmă, administrate, de Păr. Iesuit Purtigam și de provincialul Franciscanilor din Bosnia.

Partidul național român și moartea moștenitorului de Tron.

Cetim în „Românul”: Azi Marți, camera a ținut o ședință în cari oratori din toate partidele au vorbit exprimând condolențele pentru asasinarea arhiducelui moștenitor Francisc Ferdinand și soția Sa prințesa Sofia de Hohenberg și condamnând faptul mizerabil al asasinilor mizerabili, cari au stins viața distinsului militar și diplomat, speranța monarhiei, care a fost arhiducele Francisc Ferdinand.

În numele partidului național român a vorbit frumos și înduioșitor deputatul Șiriei, dl dr. Ștefan C. Pop.

Dl deputat a rostit următoare vorbire: Onor. Cameră! Adânc mișcat și cuprins de o dureroasă jale adresez în numele partidului național român la propunerile făcute de prezidentul camerei. Glontul care a stins viața moștenitorului de Tron Francisc Ferdinand și a augustei Lui soții a pătruns în inimile multor miloane.

Toate popoarele din această monarhie fără deosebire de naționalitate și religione stau în mare doliu și neșpusă durere în jurul alor două coșciuguri, care pentru totde-

auna vor închide atâtea speranțe și atâtea așteptări îndreptățite.

Poporul român, a cărui credință tradițională și alipire către Tron și Casa domnitoare ca un luceafăr luminează trecutul și prezentul, cu indignare condamnă odiosul atentat contemplat de creerii unor nemernici, lipsiți de toate sentimentele omenesti și deplâng pe augustii defuncți ai omenimei și ai monarhiei și închinându-să înaintea voinței nepătrunse a puternicului Dumnezeu imploară mângâiere cerească pentru copiii rămași orfani, pentru Casa domnitoare și pentru popoarele monarhiei.

Moștenitorul de Tron Francisc Ferdinand, a fost mare nu numai în urma nașterii Sale și a poziției Sale înalte de drept public, ci în temeiul caracterului Său înalt, a cunoștințelor Sale vaste și a aptitudinii Sale extraordinare. Devizele vieții Sale i-au fost cele mai frumoase virtuți ale creștinismului: credința, speranța și iubirea. Aceasta din urmă iubirea, a fost mare în dânsul, de această dragoste a împărțit cu profusiune toate popoarele vastului său imperiu.

A fost mare pentru-că caracterul Său curat a fost lipsit de toate slăbiciunile și dânsului i-se potrivește sentința clasică: Vir integer secelerisque purus!

Alteța Sa soție a fost soață deamă de rolul ei pentru-că a fost un model de soție credincioasă și inimă de mamă. Moartea de martir, pe care a îndurat-o împreună cu augustul ei soț, i'a consacrat pe ambii de sfinți și cununa de martir care împodobește fruntea lor glorioasă le-a asigurat gloria nemurirei.

Popoarele căzute în adâncă jale cu pietate le vor păstra scumpa lor amintire.

Tribunalul marțial.

Un jude al tribunalului marțial, a decretat despre activitatea acestui tribunal următoarele: În cauza de instigare al lui Nikolics, încă nu am deliberat. Mai întâiu procurorul trebuie să constate vinovăția și gradul culpabilității, apoi îl trimite înaintea tribunalului statarial. Noi imediat ne adunăm la judecată. Dacă aducem sentință de moarte, în cazul acesta, în decurs de două ore dela sentință, delicventul trebuie executat. Se înțelege că sentința aducem numai atunci, când acuza dovedită deplin. Dacă acuza nu se dovedește perfect, îl extradăm judeului de instrucție, iar acesta continuă cercetarea regulată.

Funerariile.

Joi seara la orele 10 au sosit în gara de sud a Vienei rămășițele pământești ale arhiducelui și ale soției sale, de unde au fost transportate cu o deosebită pompă în biserica din „Hofburg”.

În decursul zilei de Vineri dela orele 8—12 s'a admis publicului să viziteze biserica.

După amiazi la orele 4 a avut loc în prezența Împăratului binecuvântarea rămășițelor iar seara la orele 10 sicriile au fost transportate la gara de vest și așezate într'un treg special, care le-a dus la castelul arhiducelui din Artstetten, unde azi dimineată au fost așezate în cripta familiară din capela castelului, conform dorinței arhiducelui, exprimată încă fiind în viață.

In această criptă, zidită la ordinul arhiducelui, se află sicriul fetiței sale născută moartă acum trei ani.

Conform ultimelor dispozițiuni copiii arhiducelui Francisc Ferdinand nu vor lua parte la funerariile de azi. Ei vor fi deocamdată reținuți în castelul Chlumec.

Despre modul, cum li-s'a comunicat copiilor arhiducelui Francisc Ferdinand moartea părinților lor se comunică următoarele amănunte:

In urma unui consiliu familiar s'a hotărât, ca profesorul de religie al copiilor dr. Stanoszky să le comunice trista veste. Intrând în odaia copiilor dr. Stanoszky le-a comunicat, că din Seraievo a sosit o nouă telegramă cu știrea tristă, că tata și mama se simt atât de rău, încât trebuie să se roage căci acum numai bunul Dumnezeu le poate ajuta.

Auzind știrea principesa Sofia, în vârstă de 13 ani, a izbucnit deodată în plâns exclamând:

— *Au murit! Eu știu..., au murit!*

Cei doi băieți s'au ghemuit în scaunele lor și au început deasemenea să plângă. In aceste momente au venit în odaia unchii și mătușile lor. Contesa Henritte Chotek, când a văzut pe copii a leșinat și a căzut la pământ. La ușile odăilor ingenunchiau și plângeau servitorii și servitoarele.

Toată noaptea copii n'au putut dormi. Deabea spre dimineața au putut închide ochii.

Deputații români dr. Teodor Mihaly, dr. Alexandru Vaida Voevod, precum și colonia română din Viena, vor depune coroane pe mormântul arhiducelui moștenitor, în numele partidului național român din Ungaria.

Impăratul Wilhelm nu azistă la înmormântare.

Ambasada germană a fost încunoștințată, că împăratul Wilhelm a renunțat de a mai lua parte la înmormântare.

Stare de asediu în Bosnia.

Guvernul Bosniei și Herțegovinei în conțelegere cu procurorul suprem și președintele curții supreme judiciare, a estins starea de asediu din Serajevo asupra Bosniei întregi. Tribunalul marțial până acum n'a întreprins în nici un caz.

Bosnia liniștită.

Dupăcum se anunță din Serajevo, e liniște atât în capitală cât și în provincie; în toate părțile ordinea e perfect restabilită. De când s'a declarat starea de asediu locuitorii se tradează și părăsc unii pe alții; autoritățile primesc aceste însinuări în masă cu cea mai mare rezervă.

Desmințire oficială.

In fața zvonurilor răspândite de presa austro-ungară privitor la implicarea unor persoane oficiale din Belgrad în atentatul dela Seraievo, se dă din Viena ce mai categorică desmințire. Comunicatul oficial e următorul: Pe baza informațiilor autentice sosite din Serajevo, toate acele știri, că ucigașul ar fi făcut mărturisiri și ar fi descoperit pe complici nu corespund adevărului. Princip deneagă ori-ce deslușire și persistă pe lângă fasiunea, că nu au avut complici. Instrucția progresa încet și nu se poate constata încă, cine sunt autorii morali ai atentatului.

Uniune între Sârbia și Muntenegro. „Vossische Zeitung“ scrie următoarele despre uniunea Sârbia și Muntenegro: Aceste două state planuiesc o uniune pe baza contractului ce s'a efectuat între Sârbia și Muntenegro la 1866 de domnitorii de pe atunci Mihail și Nichita. In contractul acela principele Nichita s'a obligat, că el și dinastia lui renunță la tron, dacă se efectuează uniunea, ce ar închiega pe toți sârbii întrun singur stat, care lui și casei sale i-ar asigura o anumită rentă anuală. Pertractările referitoare la uniune se urmează de săptămâni între Belgrad și Cetinje, bineînțeles sub egida diplomației rusești, Deocamdată se vorbește despre o alianță a celor două state, asemenea raporturilor ce este între statele germâne. Nu-i vorba așadară de o uniune reală. Inainte de efectuarea acestei uniri regele Petru va abdice de tron. Monopoliul exarandat societăților private din Muntenegro va fi răscumpărat prin un împrumut ce l'ar contrage aceste două state.

Conform înțelesului reciproc Sârbia va plăti după o cheie oarecare o anumită sumă pentru monopol și vame, în visteria statului muntenegrib. Transacția financiară a acestor state se stabilește de un specialist rus, care calculează cum prin contragerea unui împrumut se poate rezolvi fără nici o sguđuire. Guvernul din Muntenegro e silit să urgițe efectuarea planului, căci Rusia nu mai e aplicată să-i întindă Muntenegrului subvenția pe care i-o da înainte de războiul balcanic.

Pe baza transacției Muntenegro va încasa singur dările pentru-ca să-și reguleze afacerile sale interne. Din armata-i de azi se vor forma șase brigade, de munte, cari vor face parte din armata comună sârbo-muntenegrine. Pe ofițeri li va denumi domnitorul sârbesc, iar politica externă a monarhiei se va dirigia din Belgrad. Uniunea vamală și cea a monopoliului vor intra în vigoare numai în 1916. Un mare diplomat s'ar fi exprimat că uniunea sârbo-muntenegrină pentru monarhia Austro-ungară e problemă cu mult mai gravă decât războiul balcanic din trecut.

Concurs de primire la Internatul gr.-cat. Pavelian de băieți din Beiuș.

Acei elevi de clasa I—VIII. gimnaziali, cari doresc să fie primiți de alumi solvenți ai Internatului nostru, să-și înainteze rugărilor, — cărora vor adnecta cartea de botez și testimonialul școlar dela finea anului — cel târziu până în 1 August a. c., pe adresa: *Rectoratul Internatului gr.-cat. Pavelian de băieți în Belényes.*

Fiind numărul recurenților mare, sunt rugați părinții, se țină cont de termenul concursului, căci sosind rugarea după termen foarte ușor se poate întâmpla, să nu se mai iee în considerare.

Taxa solvenților este 450 coroane; în care sumă însă nu se cuprinde taxa de înscriere de 10 coroane (vezi rescripta II. Sale nr. 1606/1914) care trebuie trimisă deodată cu rugarea — și înainte de solvirea căreia nime nu se poate considera de înscris.

Elevii vor primi: curățit, servit, spălat, luminat, încălzit, scaldă în fiecare lună; vipt întreg: dimineața lapte cu pâne, la amiază trei plese, seara 1—2 plese; 2 rânduri de vesminte, un căbat de iarnă. Vor mai primi spre folosință: străjac, un țol gros de lână, ladă pentru ținut vesmintele.

In vara aceasta prin grația II. Sale dr. Demetriu Radu iubitul nostru Patron, internatul se va mări: vom avea sală de primire, bibliotecă, garderoabe, refector nou etc.; se va introduce luminație electrică, se vor face și în edificiul vechiu multe trebuincioase reparări.

Elevii să aducă cu sine: 6 părechi de albituri, 2 lepedeauă de pat, 12 batiste, 10 părechi ciorapi, 2 salvete (p. masă), 4 ștergare, 2 părechi de păpuși, perie de dinți, perie de vestminte, piaptăn, 2 păhar de sticlă, ismene de scaldă, săpun, vix sau box, cari toate se vor lua în seamă la primire și fără de care elevul nu poate fi primit.

Pe fiecare bucată de albituri, batistă, salvetă, ștergar să se scrie cu cerneală chimică numărul, ce se va comunica îndată după primire. Pe ciorapi să se coasă numărul — dar e foarte bine dacă se coasă și celelalte vestminte. Vestmintele probabil se vor așeza în garderoabă și atunci Internatul va lua responsabilitatea pentru ele, dar numai în cazul acela, dacă sunt însemnate sau mai bine zis cusute cu numărul respectiv.

Purtarea frizurei e oprită.

Fumatul e strict oprit.

Pentru eventualele stricăciuni în mobilierul Internatului, făcute din partea elevilor, părinții sunt responsabili. Bani, ca vin pe numele elevilor, li va primi prefectul care numai pe lucruri trebuincioase li va da elevilor. Părinții, în interesul lor, să nu trimeată — după cum, durere, se face bani pe adresa elevilor externiști, ca astăzi să poată ajunge direct în mâinile fiilor lor.

Pentru ceice fumează țigarete și cu considerare la sănătatea lor, spesează bucuros la zi cu câțiva fileri mai mult, este cea mai bună, dar și cea mai scumpă foiță

„Modiano“ Club Specialite

tuburi și foițe de țigarete.

La recomandarea medicală atât foița, cât și tuburile sunt neimprimite, dar în lăuntru ie la ambele semnul numelui fabricantului

căci prin aceasta își învață copiii la necruțare. Dar aceasta e și un act de neîncredere față de Superioritate; și apoi ce dragoste de tată dovedește acel părinte, care își dă copilul într'un Internat, față de a cărei superioritate nu are încredere; și de altfel să fie convingși, că prefectul concretizat cu manipularea banilor numai câștig nu are — din contră pierdere de timp și bani. Mai cu seamă la începutul anului — sunt rugați părinții —, ca să nu dea copiilor în mână numai banii de tren, căci atunci prăpădesc mai mulți, ci să trimită banii de cărți și reeuzite pe adresa Superiorității sau a Prefectului, care se va îngriji să procure cele trebuincioase, dând elevului în seamă toate.

Rectoratul Internatului.

Reviste.

Din Albania. Situația în Albania e cât se poate de critică. Tratativatele urmate între principele Wilhelm și răsculații au rămas fără rezultat căci albanezii pretind abdicarea principelui. Infrângerea lui Prenk Bib Doda și nereușita misiunii lui Turkan pașa au pecetluit soarta Albaniei, iar abdicarea principelui Wilhelm e numai chestie de câteva zile. Se svonește că principele Wilhelm s'ar fi hotărât ca în strimtoarea în care se află să se adreseze lui Essad pașa, pe care l'a exilat illo tempore. Niște parlamentari adicți ai principelui au plecat spre Neapol cu scopul ca să împace pe atotputernicul general cu strimtoratul principe al Albaniei.

Generalii Philipps și Traubridge au declarat prințului Wilhelm, că situația lui în Albania e imposibilă a se mai susține și l'au sfătuit să abdică de tron. Prințul nu s'a declarat, ci a cerut timp de cugetare.

Prenk Bib Doda în Dumineca trecută a ajuns până la Malkuci, unde s'a ciocnit cu răsculații. Pe urmă a dat ordin oștirii sale să se reîntoarcă la Ismi. — Această retragere mulți nu și-o pot explica. Celor din Durazzo le-a produs o mare desamăgire. Se crede că răsculații în decurs de două sau trei zile vor asalta orașul, aliindu-se cu trupele concentrate în potriva lui Bib Doda, care și-a retras oastea spre nord. Pentru asediu răsculații fac mari pregătiri. Din România încă au plecat 200 voluntari în Albania sub conducerea alor patru ofițeri. Ei au trecut hotarul la Verceorova.

Ciocnire sângeroasă în Ulster. Intre răsculații înarmați din Ulster și naționaliștii irlandezi s'a întâmplat o ciocnire sângeroasă. Ciocnirea a avut loc în marcatul Tyron, aproape de Omgh. La știrea că în Omgh sunt răsculați din Ulster, naționaliștii irlandezi, aparținători regimentului din Bedfordshir, iau atacat pe ulstrienii. Jandarmăria și poliția a intervenit și numai după mari eforturi ia succes să-i împrăștie. Chiar și dintre polițiști au rămas mai mulți răniți.

Ciumă în America. Pasagerii de pe năile cari sosesc din New-Orleans la Newyork sunt strict vizitați, căci în New-Orleans a izbucnit ciuma. Ce e drept cazuri de moarte sau întâmplat singur unul și se sperează că în curând se va sufoca ciuma, căci statul a pus la dispoziție suma de 720,000 coroane, din care să se facă neîntârziat pregătirile de lipsă pentru a fi împedecată lățirea ciumei, — ce începuse să bântue și pe inzulele Santiago și Cuba.

Cătră cetitori.

Aflândune în semestrul al II-lea al anului, rugăm pe Stimății abonenti, să binevoiască a-și renoi abonamentele. Cei ce sunt în restanță de pe anii trecuți să-și achite dătorile. Foaia nu se mai poate susține fără abonamente plătite înainte și suntem siliți, ori a a-o înceta, ori a-o reduce la foaie săptămânală. Altfel nu o mai putem duce. Deci apelăm la Onor. abonenti și îi rugăm să ne trimită prețul foaiei.

Red. și Administrația.

Diverse.

Din cauza sf. sărbători (Nașterea sf. Ioan Bot.) nrul procsim va apărea Joi.

Intrunire colegială la 45 ani. Primim următoarele: La intrunirea colegială a maturizanților cari au terminat studiile la gimnaziul din Blaj în 1868/9, ne-am prezentat următorii: Basiliu *Andreea*, preot în r. (Ighiu), 2. Dionisiu *Velicea*, preot (Spătaș), 3. Grigore *Dragoș*, preot (St. Mărghita), 4. Ioan *Goron* prot. în r. (Vidra de jos), 5. Simeon *Petricea*, prot. (Șimișna) și 6. N. *Petra-Petrescu*, dir. de bancă.

Am azistat la serviciul divin din catedrală, la festivitatea școlară. Mai târziu ne-am prezentat Esc. Sale domnului Metropolit. Am făcut vizite de recunoștință fostilor profesori: Il Sale I. M. Moldovanu, Rs. Gavrilă Pop canonic, d-lui Nic. Solomon, prot. în r.

După amiază am cercetat cimiterul, unde odihnește fostul dir. T. Cipariu, și Piatra de pe Câmpul Libertății. Ne-am fotografiat cu fostul profesor dl N. Solomon.

A fost o revedere rară, emoționată. Unii nu ne-am văzut de la despărțirea de acum 45 ani.

Un aeroplan militar străin deasupra Orăzii. Cercurile militare din Oradea tratează foarte viu, apariția unui aeroplan misterios, care făcea eri dimineață îndrăznețe virajuri deasupra cetății. Sentinela de rând conform instrucției, a împușcat spre aeroplan, care însă își continua învârtirile sale, urcându-se mai sus cu câteva sute de metri. La sgomotul împușcării a sărit în tălpi întreagă garda, socotind, că e primejdie. Au anunțat comandamentul din loc și câțiva ofițeri au luat să urmărească în automobil, aeroplanul. Un timp au putut să-l urmărească pe drumul spre Arad, când deodată aeroplanul s'a pierdut în zare. Probabil, a văzut, că e persecutat de aceea și-a făcut pierdută urma. Cercurile militare sunt de convingerea, că e vorba de un spion, de aceea au recercat poliția, să avizeze autoritățile, ca la caz, când ar aterisa vre-un aeroplan, să aresteze îndată pe pilot. Până acum însă n'a sosit nici o știre de arestare.

Doi soldați români împușcați de grănicierii bulgari. Joi dimineață la orele 10, s'a întâmplat la noua frontieră a României un atentat odios din partea grănicierilor bulgari.

Faptul s'a petrecut astfel: Câțiva soldați români din reg. 40 Călugăreni de sub conducerea căpitanului Săulescu dela Institutul geografic, supraveghiau 30 lucrători turci, cari lucrau în scopul de a se aplica pe teren noua linie de frontieră aleasă de comisiunea de delimitare, la o depărtare de 2 klm. pe punctul Ibraim-Cale. Această echipă tăia pădurea din zona neutră și lucrase ieri toată ziua sub supravegherea soldaților, care vorbeau cu grănicierii bulgari ce aveau o atitudine de nebănuț. Joi dimineață, în timpul lucrului, grănicierii bulgari ascunși în niște tușuri, după ce au privit mai mult timp la operația lucrătorilor, au apărut la un moment dat și după ce s'au răstit la lucrători, care nu au voit să ție seama, s'au retras câțiva pași trăgând 7 focuri în trei din soldații români ce se aflau prezenți în acel moment și care nu aveau arme. Unul cade mort pe loc fiind lovit în cap, altul cade în nesimțire fiind lovit în picior în 2 locuri, iar al treilea a dispărut fugind. După câțva timp a sosit grănicierii români dela punctul Ibraim Mahle constatând faptul. Dacă aceștia ar fi fost mai în apropiere, am fi avut de înregistrat o adevărată luptă cu urmări grave. Faptul fiind cunoscut în oraș, a produs senzație și indignare.

Gladiatorii. Cinema „Edison“ din Blaj va preda mâine, Duminecă, în 5 a l. c. un film de o rară frumusețe: *Gladiatorii*. Se poate asemăna cu „Quo vadis“ și cu „Nimicirea orașului Pompei“. Pieza are un prolog și 5 acte. Intreagă acțiunea să învârtă în jurul lui Spartacus, care e adus ca sclav în Roma și expus apoi să lupte în arene, de cătră consulul Crassus. Fica acestuia Emilia se înamorează de Spartacus, iar sora lui Spartacus (Idamis) iubește pe tinărul Armoricus.

Sclavii, ne mai putând suporta persecuțiile se răscoală și înving legiunile lui Crassus. Răscoala sclavilor ne arată tot modul de luptă al Romanilor, cu vieța din castre. Scenele din circ sunt mai minunate și mai fidele, ca cele din „Quo vadis“. Rolul de intrigant îl are Noricus, care cauzează moartea lui Spartacus.

Filmul a avut un succes uriaș în străinătate.

Comitetul despărțământ. Tășnad al „Astrei“ invită la a VIII-a adunare cercuală împreună cu concert și petrecere, ce va avea loc la 19 Iulie st. n. în Tășnad. Cu această ocaziune își va ține adunarea anuală și „Reuniunea inv. români Sălăgieni“ Concertul va fi dat cu concursul doamnei Olivia dr. Deleu, domnișoara Acca Barbu și Stefan Mărcuș. Inceputul precis la 8 ore seara.

Dela secția școlară a „Asociațiunii“. Membrii ordinari și corespondenți ai secției școlare a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se convoacă prin aceasta la *ședința plenară a secției școlare*, care se va ține Luni în 30 Iunie (13 Iulie) a. c. la orele 8 a. m. în sala festivă a muzeului Asociațiunii din Sibiu.

Programul:

1. Deschiderea ședinței prin președintele secției: Ioan F. Negruțiu, directorul școlii normale din Blaj.

2. Raport despre activitatea secției școlare dela 1 Iulie 1913 până astăzi, în special despre chestiunea manualelor în școlile noastre secundare, de Dr. Onisifor Ghibu referentul secției.

3. Organizarea subsecției profesorilor seminariali și a profesorilor de religie. Raportor: Dr. Nicolae Bălan, prof. la seminarul „Andreian“ din Sibiu.

4. Organizarea subsecției învățătorilor. Raportori: Dumitru Lăpădat, director școlar în Sălăște și Dr. Ioan Mateiu coreferent școlar la Consistoriul din Sibiu.

5. Chestiunea unificării planului de învățământ în școlile noastre de aceeași categorie. Pe baza rapoartelor corpului profesoral al liceului din Brașov și Năsăud, a școlii normale din Oradea mare și a școlii civile de fete din Arad.

6. Unificarea terminologiei școlare. Pe baza rapoartelor școlilor de sub N. 5.

7. Reforma învățământului secundar. (In ce formă am dori noi să se facă această reformă?) Pe baza raportului conferinței profesionale a liceului din Brașov.

8. Legătura dintre membrii corpului didactic primar și secundar. Raportori: Gavril Precup, profesor la liceul din Blaj și Radu Prișcu, directorul școlii primare de fete din Brașov.

9. Eventuale.

În ședința de dimineață, chestiunile de sub Nr. 4—9 se vor debata în general, iar în ședința de după amiază ele se vor discuta de câtră fiecare subsecție în special (subsecțiile profesorilor de seminar, de licee, de școli normale și de școli civile și subsecția învățătorilor). După ședințele subsecțiilor se va ține o ultimă ședință a secției întregi, seara la 7 ore sau Miercuri dimineața la 8 (Marți e ședința plenară a secțiunilor științifice-literare).

La amiază, ora unu, masă comună în restaurantul Hotelului Boulevard.

Marți seara se va da în sala festivă a „Asociațiunii“ o serbare comemorativă din prilejul împlinirii unui sfert de veac dela moartea lui M. Eminescu.

După terminarea ședinții plenare a secțiilor științifice se vor face excursiuni la: Sălăște, Rășinari, Avrig și în România (prin Căneni la Călimănești, Mănăstirea Cozia, Râmnicul-Vâlcea, Mănăstirea Horezu, Curtea de Argeș).

Domnii membrii ai secției școlare sunt

înștiințați despre toate acestea numai pe calea aceasta, fără anunțuri speciale.

Sibiu-Blaj, 16/29 Iunie.

Biroul secției școlare:

Ioan F. Negruțiu Dr. *Onisifor Ghibu*
prezident. referent.

Pățania unui operator de cinematograf. Este cunoscută tuturor lăcomia oamenilor de astăzi după lucruri senzaționale. Cunoșcând această slăbiciune omenească, unele ziare dar mai ales cinematografele, conduc adevărata vânătoare după întâmplări senzaționale, mai ales că realizează în forma aceasta și câștiguri frumoase. Acest scop l'a urmărit și o societate de cinematograf din Paris, care zilele trecute și-a trimis un fotograf la Nagyhőfány, neînsemnatul sat locuit de șvabi, devenit renumit în urma faptelor feroase ale nebunului Tomsici, urcat în turnul bisericii. Acest fotograf a angajat un bărbat, care suit în turn a început a da focuri continue, imitând pe Tomsici, în vreme-ce aparatul fotografic, eternisa pe place acele scene. Oamenii s'au adunat în-groziți, crezând că se repeteste cazul lui Tomsici. Cei mai curajoși, s'au apropiat de turn cu mare grije; atunci au observat mașina de fotografat. Infuriați, înțelegând de ce e vorba, s'au aruncat asupra operatorului și i-au dat o bătaie strajnică, lăsându-l într'un lac de sânge. Încă în ziua aceea nefericitul fotograf a fost transportat într'un spital din Viena, unde desigur va lua rezoluțiuni hotărâte, ca mai mult să nu-și pună piciorul în acel sat.

Bursele Academiei Române. Academia Română publică concurs. din fondul Adamachi, pentru acordarea unei burse pentru perfecționarea în ateliere de construcțiuni de mașini în Germania, Austria sau Elveția.

Bursa va fi pe timp de doi ani, cu 250 lei lunar și candidații trebuie să fie români absolvenți ai școlilor superioare de arte și meserii din țară.

Concursul se va ține la 23 Septemvrie a. c. la școala de arte și meserii din București. Inscriserile se primesc la Academie, până la 18 Septemvrie c.

*

Tot din fondul Adamachi, Academia Română va mai acorda o bursă unui inginer, ieșit din Școala de poduri și șosele din București, pentru studiul electrotehnicii, la Paris.

Bursa va fi de 300 lei lunar, timp de 2 ani.

Concursul se va ține la 16 Septemvrie, la Școala de poduri și șosele din București. Inscriserile se primesc la Academia Română, până la 10 Septemvrie a. c.

*

Din fondul Adamachi se mai dă o bursă pentru studiul ingineriei, cu aplicare la edilitatea publică.

Bursa va fi de 300 lei lunar, timp de 3 ani; studiile se vor face la Berlin, Frankfurt, etc.

Concursul se va ține la 16 Septemvrie a. c. la Școala de poduri și șosele din București. Inscriserile se fac la Academia Română până la 10 Sept. a. c.

*

La 28 Septemvrie a. c. se va ține un concurs la Școala de poduri și șosele, pentru acordarea a 8 burse anuale, de câte 1200

lei, elevilor lipsiți de mijloace dela Școala de poduri și șosele din București.

Inscriserile se primesc la Academia Română până la 23 Septemvrie a. c.

*

La 9 Septemvrie a. c. se va ține concurs la Academia Română pentru 20 de locuri de bursiere la Institutul de fete dela Măgurele.

Candidatele să nu aibă 15 ani împliniți, să fie absolvente ale cursului primar și să fie fice de români.

Inscriserile se primesc până la 20 August a. c.

*

Informațiuni amănunțite se pot obține dela cancelaria Academiei Române.

Reuniunea femeilor gr.-cat. și gr.-or. din comitatul Târnavei-mici invită la concertul și teatrul ce-l aranjează, Duminică în 12 Iulie 1914, în Diciosânmartin în sala cea mare a hotelului „Național“ cu concursul teologilor din Blaj și a tinerimii române din Diciosânmartin și jur. Inceputul la 8 ore seara. Program: „Pajura dublă“, de R. Wagner. „Dorul Ardealului“, de A. Popoviciu. Soliști: L. Maior, I. Spătar. „Declamări“, „*“ „Quartett G. dur“ de F. Knetsch: I. Hopârtean, N. Pop. I. Ștefănuțiu, L. Maior. „Doinitorii români“ de A. Popoviciu. Soliști: R. Crăciun, V. Almășan. Conducătorul corului Emil Ștefănuțiu. După producțiune urmează dans.

Mare groază a cuprins pe locuitorii unei comune din comitatul Bács, în zilele trecute. Un circus ambulat avea să sosească în comună, cu diferite animale sălbatice. Lei, tigri, leoparzi, lupi, urși și alte fiare erau transportate în trăsurile societății de menagerie, fiecare animal în câte un despărțământ închis cu zăbrele. Pe când se apropiau de sat trăsurile cu fiarele sălbatice, trase de cai puternici, în față venia automobilul notarului public din Titel. Caii dela o trăsură, în care era un urs și un leopard s'au spăriaț, au răsturnat trăsura și cele două dihanii, au ieșit la largul lor. Ursul, ieșind la liber s'a aruncat asupra unui muncitor, care lucra la câmp și-l sugruma de-abinele. Norocul, că în momentul cel mai critic a sosit imblânzitorul dela menagerie și cu un stilet lung, a străpuns animalul primejdios. Muncitorul s'a ales cu câteva rane la grumaz și piept, cari din fericire nu-s mortale. Leopardul, în timpul acesta cutriera câmpul. Vestea, despre oaspeții periculoși s'a lătit ca fulgerul în sat și oamenii erau cuprinși de mare groază. O societate de vânători, cari era în jur, auzind de cele întâmplate, a luat la goană fiara setoasă de sânge. În sfârșit un vânător, prin o pușcătură măiastră, a culcat la pământ pe leopard, înainte de ce ar fi vătămat pe cineva.

Partea Literară.

Comunismul și Socialismul.

— Note și reflexii. —

(Continuare și fine.)

Socialismul în Germania.

În Germania ca și premergătorul socialismului științific C. Rodbertus (1865—75), care — după cum mărturisește el însuși — voiește realizarea ideilor lui Smith: că toate bunurile sunt a se considera ca produsele muncii și prețul lor îl hotărăște munca. Voiește ștergerea a tot felul de avere capitalistă ori imobilă, numai venit după muncă să existe. Statul să se îngrijască de reorganizarea societății; toate mijloacele de producere să fie în mâna statului; capitalul să fie avere comună.

Socialismul lui e socialism de stat și se deosebește de ceilalți prin aceea, că toți într-o măsură mai mică ori mai mare sunt bazați pe principii materialiste. „În istorie — zice el — mi-am format o concepție aparte, se ridică până la Dumnezeu, căci departe e de mine să fiu materialist, cu toate că nu-s aderentul creștinismului în gradul lui de dezvoltare în care e astăzi¹⁾“. Socialismul lui nu e socialismul desfătărilor, ci socialismul datorințelor²⁾.

Cu mult mai mare și mai durabilă influență a avut asupra muncitorilor germani Lassalle ca agitator, numit fiind și „regele muncitorilor“.

Toate ideile propagate de el sunt împrumutate în cea mai mare parte dela Marx, pe care l'a prelucrat și plagiat, cum zice însuși Marx: Că Lassalle toate tezele teoretice universale din lucrările sale despre economia națională le-a luat aproape până chiar cu acele cuvinte din scrierile mele, apoi, aceasta a făcut-o pentru ca să facă propagandă³⁾.

Lassalle s'a născut la 1825 în Berlin din părinți negustori bogați. După ce a cercetat parte gimnaziul, parte școala comercială din Lipsca, Berlin și Breslau s'a ocupat cu filozofia și filologia. La 20 de ani s'a căsătorit cu contesa de Hatzfeld, de care s'a despărțit dobândind o avere frumoasă. Prin anii 48 ajunge în Düsseldorf, unde fu conducătorul socialdemocraților până la 1857 când se așează la Berlin.

Filosofia lui Hegel a avut mare influență asupra lui. S'a ocupat și cu dreptul și în 1861 în Lipsca scria cartea s'a (în 2 vol.) intitulată: *Das System der erworbenen Rechte, eine Versöhnung des positiven Rechts und der Rechtsphilosophie*, a cărei

¹⁾ Einige Briefe von Dr. Rodbertus an I. Z. (Zeitschrift f. d. ges. Strohwiss. anul 35 p. 224.

²⁾ Dietzel: Rodbertus — „Rodbertus ist der Schöpfer einer deutschen social-philosophie geworden aus welcher nicht der Sirengesang des französischen Communismus von Freiheit, Glück und Genuos, sondern der ernste Choral der Pflicht uns entgegenhallt“ p. 240.

³⁾ Das Kapsztal, 3—4.

valoare a fost recunoscută și de oamenii de specialitate¹⁾.

După sfârșirea acestei opere a voit să se valideze în vârtejul luptelor sociale prin polemică și agitație, în care era mare meșter. În 1862 ținu o conferință într-o adunare a muncitorilor pentru care fu întemnițat pe 4 luni.²⁾ Vorbirile lui înflăcărâte au atras numai decât atențiunea muncitorilor asupra sa chiar atunci, când în Lipsca s'a constituit o comisie pentru ținerea unui congres general.³⁾ Cerându-i sfatul el le-a desfășurat programul său și le-a recomandat înființarea unei asociații a muncitorilor, care se și organizează în 1863 sub prezidiul lui Lassalle.

A avut o înflăcărâtă polemică cu Schultze; iar în 1864 Aug. 31 a murit în duel lovit de glonte adversarului său Rakovitz.⁴⁾

O îngâmfare în gradul superlativ îl caracterizează pe Lassalle, care către Schultze zice, că-i un mincinos, iar despre sine zice, că în scrierile sale fieștecare șir e scris cu toată erudiția veacului său.

Ce privește asociațiile de producție (Productiogenossenschaften), el e primul care a făcut acest început între muncitorii germani. Dar deși îi place a se lăuda cu originalitatea sa, totuși și aici a mers pe urma lui Blanc și atelierul național al acestuia i-a servit de model. Și el ca și Blanc zice că aceste asociații să fie susținute din creditul statului⁵⁾.

Aceste societăți, însă, sunt socotite de societăți numai cu niște instituțiuni de tranziție, întrucât pregătesc calea socialismului⁶⁾.

Ca să-și ajungă scopul agita mereu pentru votul universal. Calea clasei muncitorilor către puterea economică trebuie pregătită cu ajutorul votului universal, prin care statul va fi constrâns să ajute înființarea asociațiilor de producere. Acest vot universal ocupă un loc de frunte în programul lui Lassalle⁷⁾.

Tot lui îi atribuiesc și legea de fier despre plata muncitorilor (ehernes Lohngesetz). Aceasta a fost arma lui contra capitalismului.

Aceasta lege Lassalle o explică în modul următor: „Legea de fier a economiei, care între împrejurările de acum, când domnește cererea și ofertul muncii, hotărăște plata muncii, consistă în aceea, că plata ordinară (mijlocie) a muncii se restrânge numai la indispensabilul pentru susținerea vieții; adică numai la atâta cât se recere de comun pentru asigurarea traiului și conservării unui popor. Acesta e punctul în jurul căruia se învârtă încontinuu plata

¹⁾ Lange „Die Arbeiterfrage 3. Aufl. p. 399.

²⁾ Arbeiterprogramm über den besondern Zusammenhang der gegenwärtigen Geschichtsperiode mit der Idee des Arbeiterstandes.

³⁾ Mai ales „Die Wissenschaft und die Arbeiter“ și „Die indirecte Steuer und die Lage der arbeitenden Klassen“.

⁴⁾ Duelul a fost pentru fata unui bohem avut.

⁵⁾ De aceste se ocupă el mai ales în scrierile „Arbeiterlesebuch“, precum și în Bastiat-Schultze von Delitzsch“.

⁶⁾ Așa le caracterizează socialistul democrat Most „Die Lösung der Soc. Frage“ — Berlin 1876 p. 26.

⁷⁾ Dühring s. c.

reală a muncii, fără ca oarecând, pe o vreme mai îndelungată, să se ridice ori să scază. Nu se poate ridica durabil deasupra plății ordinare a muncii, căci atunci starea muncitorilor s'ar îmbunătăți. Nu poate să scază mai jos de indispensabil pentru traiu multă vreme, căci atunci ar urma emigrările, celibatările și în fine împuținarea muncitorilor, prin ce ar scădea și ofertul muncii și plata s'ar ridica iarăș la punctul înalt de mai înainte.

Deci împrejurarea, că muncitorul și plata muncii sale se află între extremitățile indispensabilului pentru traiu, nu se poate schimba nici când și prin urmare nici o nădejde nu este pentru îmbunătățirea țării lui¹⁾.

Aceasta teorie a lui socialistii au părăsit-o de mult, cu toate că în congresul din Gotha a fost susținută cu tărie multă vreme.

Pe lângă toată originalitatea ce-și aroagă, ideile propagate de el n'au fost o nouă revelație. Votul universal se află deja în revoluția franceză, apoi în Anglia și 1848 Franța și Germania era la ordinea zilei; legea despre plata muncii la Smith, Ricard, Say și alții. Incercări pentru asociațiile de producere erau în anii 48—49 în Franța și Germania și în străinătate. Ajutorul de stat în 1789 în Franța și 1848 în revoluțiile de pe aceea vreme îl cercau pretutindenea. În politică atacă pe toți, nu cruța pe nimeni.

În privința morală era exponentul corupției morale.

Superbia și îngâmfarea l'au făcut să-și urască până și neamul său ca și Marx. „Două clase de oameni sunt, pe cari nu-i pot suferi: literații și evreii și eu de ambele mă țin“ — zice el²⁾.

Aderenții lui, încă până ce era în viață, îl considerau ca și pe un Mesia și toate scrierile lui le păstrează ca pe niște relicvii sfinte. Între aderenții lui și aderenții socialismului internațional, care se bazează pe principiile lui Marx în frunte cu Bebel și Liebknecht s'a făcut o desbinare și abia în congresul din Gotha, ținut la 1875, s'au putut împăca oare cum primind cu toții un program comun, care apoi fu cores și completat în congresul din Erfurt 1891.

Acest program cu puține corectări și adăugeri formează baza socialismului modern de pretutindenea.

Bpesta.

N. Flueraș.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Relațiile bisericești ale Românilor din Ardeal cu Rusia în veacul XVIII. de Dr. Silviu Dragomir. Sibiu, tipografia arhidiecezană.

Carte de citire pentru clasa a doua primară, întocmită după noul plan de învățământ de Niculae Sulică, profesor. Cu numeroase ilustrațiuni. Brassó. Editura librăriei Ioan I. Ciurcu. Prețul 60 fil.

¹⁾ Offenes Antwortschreiben 10—12 și 27; Arbeiterlesebuch p. 5.

²⁾ Bernard Becker: Agitationsgeschichte pag. 25.

Conjugarea verbului în cele trei dialecte române. Contribuții la studiul limbii românești de *Dr. Octavian Prie* profesor Blaj 1914. Autorul prezintă conjugarea verbului în dialectul daco,—macedo—și istro-român cu toate variațiile de forme fonetice și morfologice. La urma fiecărui timp se face o amănunțită revistă asupra formelor congruente și divergente ale conjugării fixate de comunicatele diferiților filologi. Este un studiu instructiv, mai ales că „conspectul tabelaric al conjugării verbului în cele trei dialecte, este îndeajuns, ca să se vadă unitatea conjugării românești și să se stabilească o orientare sistematică în privința aceasta.

Costă 60 fl. și se poate comanda la librăria seminarială din *Balázsfalva—Blaj*.

Proprietar, editor: **Emil Tatar.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Iconostase.

La subscrisul se află — ocaasional — spre vânzare toate chipurile de lipsă pentru trei Iconostase. Doue Iconostase de format mai mic, cu 4 chipuri principali, 6 de serbători, 12 cu Apostolii, 1 Cina cea de taină, 1 sf. Treime și 1 Restignire. — Iconostasul cel mare constă din toatăteea chipuri, lângă cari se mai adaug: 1 Dzeu Tatăl, 12 Profeți; 2 chipuri pentru ușile laterali, 2 pentru ușa principală și 1 Bunavestire.

Toate executate în stil bizantin, pe fond de aur veritabil. La dorință efeptuiesc și lucrul de lemn.

A. W. Zeiler

pictor academic în
Blaj (Balázsfalva).

(14) 10—10

Paturi de fer,

de aramă și jumătate aramă, paturi de copii, zături de căruță, sicrie de noapte, closete pentru odăi, spălător, stativ de haine, cuier, cluscă pentru șoareci și cloțani, matrațe pe coarde și sârmă de oțel, așezate pe rame de lemn și fer, perdele și cadre de aramă, țesături de drot, paravane pentru cuptoare, ținătoare de cărbuni și lemne, vâtrae, lopoți și alte unelte pentru focărit, dimpreună cu stativ, pat-canape de fer contractabile, dimpreună cu saltea de sârmă, divanuri scl. Aranjamente de hotel, spitale, restaurante, de grădini scl. liferează în prețul cel mai moderat

Garai Károly

pregătitor de mobile de fer și aramă în
A R A D.

(66) 25—52

Istoria bisericească pentru școlile elementare greco catolice de *Stef. Roșian*.
Prețul 50 fl. + 5 fl. porto.

HOTEL SAVOY

**BUDAPEST VIII. Jozsef
körut 16.**

Hotel modern nou, aranjat **calorifer**, cu apă caldă și rece în toate odăile, zi și noapte **lift**, sub conducerea personală a proprietarului **RENDES SZIDOR**.

Camere cu un pat dela 3 cor., cu 2 paturi dela 5 cor. în sus, dimpreună cu încălzit, luminat și serviciu. Camerele sunt absolut curate. Sistemul **penzion** introdus din nou, cu provizie la zi à 4 Cor. În cas de sălășuire pe timp mai îndelungat, după acord, să dă scazământ de preț. Camere pe lună 80 Cor.

(23) 5—5.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.
recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1913	K.	5,755,858.27
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5,685,328.12
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1913	foc	144,436,366.—
	vieată	12,067,702.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor.	2,696,458.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

50

La expozițiunea milenară d'în Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopot și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Fiul lui Antoniu Novotny

în **Timișoara-Fabric**

60

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cugăuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranfuri ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.